

Posudek oponenta na bakalářskou práci H. Gabrielové
Adjektivum poslední v systému české slovní zásoby. Diachronní pohled

Posuzovaná bakalářská práce představuje téma náročné a detailní: strukturální diachronní rozbor vybraných aspektů lexému *poslední* se zaměřením na střední e-tinu. Práce je psána přehledně, hutně a vcně. Vychází se z indoevropského a v-eslovanského základu, pak autorka kriticky shrnuje stav ve staré e-tině, jak je zachycen slovníky, přičemž koriguje některé jednotlivosti dosavadního bádání. Jádro práce tvoří vlastní výzkum adjektiva *poslední* ve střední e-tině. Autorka z dostupných zdrojů, jež vypointává, shromáždila téměř tisíc dokladů se základem *-posled-/posl[e,ě]z-*, z toho téměř set adjektivních, a následně je podrobila komponentové analýze a zkoumání syntagmatických vlastností. V práci plně osvědčila schopnost pracovat samostatně a vdecky.

Po formální stránce je práce na relativně vysoké úrovni, překlipy a další drobné nedostatky jsou poměrně řídké a neruší práci. Jedná se o některé drobnosti v anglickém resumé, připsání kurzivy (v obsahu 3.2, 3.4, přičemž uvádí názvy *dló nap . pozn. 7*), ve tvarech vztažného zájmena *jenfl* (s. 9 *jeffl byl > jenfl byl*, s. 24 *jeffl > jeffl*), nejednotnost přičemž uvádí odkaz na sekundární literaturu (nap . pozn. 34, 78, s. 42) a některé další tvary (s. 9 *e-tinu > e-tinou*, s. 18 *nextrémního*, s. 19 *substantizovanou > substantivizovanou*, *nejbližší sob > nejbližší dob*, s. 20 *usouvstařnit > usouvztařnit*, *posledie > poslednie*, *rozkařanie > rozkařanie*, s. 21 a *jinde akademie > akademia*, s. 25 *vtazích > vztazích*, s. 39 *vy-uje se frekvence > zvy-uje se frekvence*).

Obsahová stránka je výborná a inovativní. Autorka kriticky hodnotí definice sémantiky v lexikografických příručkách, srovnává mj. *Staro český slovník* a *Historický slovník slovenského jazyka*, a originálně uvažuje o nedostatečném lineární strukturování významů ve slovníku a představuje e-ení prostorové (s. 32). Přizboru představuje význam lexie jako molekulu vyjadřitelnou přesným vzorcem, sestávajícím ze specifických příznaků (sém). Obojí (prostorové e-ení i šmolekulárnost) má paralely ve strukturalistické tradici (A. Lamprecht, F. V. Mareš, I. Nemeš), ale v lexikografickém popisu v ní nebylo soustavně aplikováno. K rozboru mám několik dotazů a poznámek:

1. Autorka sestavila rozsáhlou anotovanou databázi excerpovaných dokladů (s. 27), avšak v práci se nenachází. Její přiložení by přitom umožnilo např. zjistit etnost jednotlivých významů, vyjadřených vzorcem. Mohla by autorka nastínit centralitu i perifernost devíti vzorců, jak je uvádí na s. 31?

2. Jak bylo zacházeno s nejednoznačnými kontexty? Byly jim např. připsány dva vzorce, nebo se autorka rozhodla pro jedno e-ení?

3. Prosím o vysvětlení formulace na s. 34: *Šzachovány zůstaly ty lexie, které byly součástí tohoto opozitního vztahu, tedy vesměs ty, které obsahovaly sémantický příznak <krajní, extrémní vymezení>, tj. <stojící na úplném začátku/konci, nikým nepřecházený/nenásledovaný>.* Tato vývojová tendence později vyústila rovněž v odsunu [tj. odsun] lexie *nejzazší, nejvzdálenější, krajní na periférii...š* Pokud byly zachovány právě dané lexie, proč byla tato, rovněž s extrémním vymezením, odsunuta stejnou vývojovou tendencí na periférii?

4. Jak byla uplatněována kritéria popsána na s. 39 pro zařazení do tabulky frazémů na s. 36-37? Např. pokud jde o etnost jednotlivých kolokací, mohla by autorka uvést jeden příklad?

5. Online verze Bible kralické (s. 27) nezachycuje (minimálně ve Starém zákoně), kontrolováno v Iz 1) první vydání.

Celkově práci hodnotím jako zdařilou a inovativní, doporučuji ji k obhajobě a hodnotím stupněm *výborný*.